

УДК 378.015.3:008-051]-043.86(045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-2-23>

Світлана НІКУЛЕНКО,

orcid.org/0000-0003-2899-4812

кандидат мистецтвознавства, доцент,

*завідувач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(Харків, Україна) svetlananikulenko1964@gmail.com*

Тетяна АГЄЄНКО,

orcid.org/0000-0003-1867-6175

*старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(Харків, Україна) tatiana110654@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ТВОРЧОГО САМОРОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІВ – ВИПУСКНИКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Стаття присвячена актуальним проблемам професійного зростання та творчого саморозвитку культурологів – випускників Харківської гуманітарно-педагогічної академії. Гармонійний розвій творчої особистості фахівця оптимально відбувається в процесі засвоєння духовної культури народу, що включає систему цінностей, традицій, художніх надбань і культурної пам'яті. Орієнтуючись на всебічний розвиток художньо-естетичної, правової, трудової, фізичної, екологічної культури, цей процес передбачає також активне розкриття індивідуальних здібностей і талантів молодого покоління, формування їхньої креативності, ініціативності та здатності до самовираження.

У дослідженні чільна увага приділяється аналізу системи художньо-естетичної освіти майбутніх педагогів-організаторів культурно-дозвілєвої діяльності, керівників гуртків художньої творчості. Розглядаються зміст, форми та методи підготовки здобувачів освіти, що забезпечують інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь. Ґрунтовна теоретична та практична підготовка у сфері культури та мистецтва визначається як надійна запорука їхньої ефективної педагогічної та творчої діяльності у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, сприяє формуванню професійної мобільності та готовності до інновацій.

Аналіз проблем і перспектив фахового та творчого зростання культурологів – випускників академії останніх років здійснюється на основі узагальнення досвіду організації ними самоосвітньої, науково-дослідної та творчої діяльності. Особлива увага приділяється здатності молодих педагогів до рефлексії, самовдосконалення та впровадження нових підходів у практику культурно-освітньої роботи.

З метою формування вмінь ефективно застосовувати здобуті знання у практичній і творчій діяльності, а також розвитку професійної компетентності, обґрунтовується необхідність опанування культурологами сучасними освітніми технологіями, методами організації творчого пошуку, інноваційними засобами навчання, виховання й розвитку особистості, що відповідають викликам сучасного суспільства.

Ключові слова: *професійний розвиток, творчий саморозвиток культурологів, художньо-естетична освіта, практична та творча діяльність, професійна компетентність.*

Svetlana NIKULENKO,

orcid.org/0000-0003-2899-4812

Candidate of Arts, Associate Professor;

Head of the Department of Cultural Disciplines and Fine Arts

Municipal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy»

of the Kharkiv Regional Council

(Kharkiv, Ukraine) svetlananikulenko1964@gmail.com

Tetyana AGEYENKO,

orcid.org/0000-0003-1867-6175

Senior Lecturer at the Department of Cultural Disciplines and Fine Arts

Municipal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy»

of the Kharkiv Regional Council

(Kharkiv, Ukraine) tatiana110654@gmail.com

PROBLEMS AND PROSPECTS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND CREATIVE SELF-DEVELOPMENT OF CULTURAL SCIENTISTS – GRADUATES OF THE KHARKIV HUMANITARIAN AND PEDAGOGICAL ACADEMY

The article is devoted to the current problems of professional development and creative self-development of cultural scientists - graduates of the Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy. The harmonious development of a specialist's creative personality optimally occurs in the process of assimilating the spiritual culture of the people. Focusing on the comprehensive development of artistic and aesthetic, legal, labor, physical, and environmental culture, it also provides for the active development of individual abilities and talents of the younger generation.

The study focuses on the analysis of the system of artistic and aesthetic education of future teachers-organizers of cultural and leisure activities, leaders of artistic circles. Thorough theoretical and practical training of higher education students in the field of culture and art is determined by a reliable guarantee of their high-quality pedagogical and creative activities in general secondary education institutions and out-of-school education institutions.

The analysis of the problems and prospects of professional and creative development of cultural scientists - graduates of the academy in recent years - is carried out by researchers based on familiarization with the experience of organizing self-educational, research and creative activities by young teachers.

In order to form the skills to effectively apply the acquired knowledge in practical and creative activities, to form professional competence, the need for cultural scientists to master modern educational technologies, methods of organizing creative search, means of teaching, upbringing and personal development is argued.

Key words: *professional development, creative self-development, artistic and aesthetic education, practical and creative activity, professional competence.*

Постановка проблеми. Система вищої освіти України зараз переживає складні процеси трансформації й адаптації до європейських стандартів. Зростає роль єднання науки та освіти як сфер розроблення нових знань і технологій та засвоєння й упровадження їх людиною, що забезпечує індивідуальний розвиток особистості.

Конкурентоспроможність країни та її місце у світовому співтоваристві великою мірою визначаються розвитком зазначених сфер, а інтелектуальне зростання людини є головними чинником і передумовою розвитку і досягнень суспільства (Чимбай, Попкова, 2024).

«Людський капітал» сьогодні визнається найбільшою складовою національного багатства. В сучасних умовах зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних розробляти й запроваджувати нові методи і технології викладання навчання, що позитивно впливатиме на систему розвитку освіти (Скиба, 2022: 23).

Характерними ознаками інноваційної педагогіки визначаються особистісно-орієнтований підхід, співробітництво викладачів і здобувачів освіти, емпатійне розуміння вихованців, педагогічний гуманізм; творчість, дослідно-пошукова діяльність та експериментальний характер її впровадження; стійка мотивація на пошук нового в організації освітнього процесу.

Сучасний освітній процес у вищій школі має спрямовуватись на формування людини з новим типом мислення. У контексті входження України до Європейського простору вищої освіти особливого значення набуває принцип студент-центрованого навчання, згідно якого відповідальність здобувачів вищої освіти посилюється не лише за індивідуальні результати навчання, а й за складники, що впливають на неї, одним із яких є оцінювання професійної діяльності викладачів.

Цільна увага має приділятися проблемі підвищення професіоналізму працівників освітньої

сфери, зокрема педагогів-організаторів культурно-дозвілєвої діяльності, керівників гуртків художньої творчості, вчителів для Нової української школи.

Сьогодні ринок праці дедалі більше потребує фахівців, які здатні працювати на перетині дисциплін. У світі, де гібридні професії стають нормою, культурологи зможуть працювати як у творчих, так і в управлінських ролях, за умови різнобічної та ґрунтовної підготовки.

Аналіз досліджень. Проблеми трансформації освіти в умовах глобалізації та реформування, шляхи розвитку системи вищої освіти висвітлюють у своїх працях дослідники: Ю. Скиба, О. Жабенко, О. Отич, Г. Чорнойван, О. Ярошенко, Л. Чимбай, І. Шевчук, А. Шевчук та інші.

В. Кремень, В. Луговий, П. Саух аналізують результати діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо розроблення Національної стратегії освіти і науки до 2030 року.

М. Карпенко, Ю. Вітренко, В. Ворона, М. Дебич розкривають проблеми реформування системи вищої освіти, пропонують шляхи реформування галузі для розв'язання цих проблем.

Проблемам розвитку творчості особистості присвяченні дослідження В. Моляко, С. Яланської, О. Савченко, Я. Пономарьова, Р. Арнхейма, Дж. Гілфорда, Е. Торренса, Г. Айзенка, А. Маслоу та ін.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях досить широко висвітлюються проблеми, пов'язані з творчою діяльністю педагога, реалізацією його обдарувань, становленням творчого спеціаліста, самореалізацією креативної особистості (С. Гончаренко, Н. Гузій, І. Зязюн, І. Підласий, І. Бех, О. Дем'янчук, О. Пехота, Л. Хомич, Т. Яценко).

Проте актуальні проблеми вдосконалення якості художньо-естетичної освіти культурологів, проблеми та перспективи їх професійного розвитку та творчого саморозвитку залишаються не до кінця розкритими, вимагають подальшої роботи.

Мета статті – на підставі наявної у наукових публікаціях та на сайтах закладів вищої освіти інформації про організацію художньо-естетичної освіти фахівців у галузі культури та мистецтва; аналізу досвіду роботи кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва; анкетного опитування випускників спеціальності 034 «Культурологія» – окреслити проблеми та перспективи їх професійного розвитку та творчого саморозвитку; обґрунтувати необхідність опанування майбутніми культурологами сучасними освітніми технологіями, методами організації

творчого пошуку, засобами навчання, виховання та розвитку особистості.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з головної мети виховання в Україні, зазначеній у Концепції національного виховання, сучасний освітній процес має орієнтуватися на засвоєння молодим поколінням багатства духовної культури народу та сприяти гармонійному розвитку художньо-естетичної, правової, трудової, фізичної, екологічної культури; розвитку індивідуальних здібностей і талантів. Особлива роль у цьому процесі належить педагогу. Особливою ознакою професії якого О. Дубасенюк називає творчу природу його праці. «Проте на відміну від творчості в інших сферах (наука, техніка, мистецтво) продуктом творчості педагога завжди залишається розвиток особистості» (Дубасенюк, 2018: 11).

Важливою складовою всебічного розвитку особистості є художньо-естетична освіта, що передбачає розвиток у вихованців здатності сприймати, розуміти та цінувати красу у різних її проявах, а також формування творчих здібностей та навичок. Цей процес охоплює теоретичні знання про мистецтво і художню (практичну та творчу) діяльність.

Теоретичний компонент художньо-естетичної освіти у галузі образотворчого мистецтва передбачає вивчення історії та теорії мистецтва, основних понять і категорій.

Практичний компонент передбачає практичну та творчу художню діяльність з використанням різних художніх технік і матеріалів, зокрема малювання, ліплення, декоративно-прикладну діяльність, конструювання.

Провідними завданнями художньо-естетичної освіти визначаються:

- розвиток творчих здібностей та креативного мислення;
  - збагачення емоційного світу та розширення світогляду;
  - формування естетичної культури та ціннісного ставлення до мистецтва;
  - виховання здатності сприймати, аналізувати та інтерпретувати мистецькі твори;
  - підготовка до самостійної художньої діяльності та активної участі у культурному житті.
- Художньо-естетична освіта сприяє:
- розвитку емоційної сфери та почуттів;
  - розвитку уяви та творчого мислення;
  - збагаченню духовного світу та формуванню моральних цінностей;
  - формуванню позитивної самооцінки та впевненості у собі;
  - розвитку комунікативних навичок та соціальної адаптації.

Реалізувати на практиці актуальні завдання художньо-естетичної освіти, як складової всебічного розвитку особистості, покликані спеціально підготовлені, творчі педагоги, зокрема культурологи.

У нашій країні культурологічна освіта є досить «молодою», але вже визнана критично важливою для розвитку громадянського суспільства, самоідентифікації й зміцнення національної ідентичності. Бо саме така освіта дозволяє особистості усвідомити свою культурну належність, історичні та ціннісні корені, сприяє розвитку широкого світогляду, толерантності та вміння аналізувати мультикультурні контексти.

В Україні культурологів готують у декількох вищих навчальних закладах, зокрема у Київському національному університеті культури і мистецтв (КНУКіМ), комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Фахівців за напрямом навчання «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» готують у Вінницькому державному педагогічному університеті імені М. Коцюбинського (ВДПУ), Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (ДНУ).

Мету освітньо-професійної програми Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради визначено як надання здобувачам освіти «широкої інформації з історії світової та української культури, критичне осмислення якої має сприяти формуванню практичних навичок у дослідженні мистецьких процесів та явищ» (ОПП 034, КЗ «ХГПА», 2025).

Програма спрямовано на створення й розвиток продуктивного, творчого середовища «для навчання та досліджень у галузі культури як сфери сприйняття та переосмислення культурної спадщини, формування значущих суспільних смислів, творення й підтримування продуктивних культурних практик, прояву індивідуальних і колективних ідентичностей та здійснення національної культурної політики, що спрямовано на позитивні зміни культурних ресурсів міста, краю, країни».

Програма має забезпечує «комплексність і наступність змісту всіх освітніх компонентів для послідовного формування, інтегральних, загальних і фахових компетентностей».

Випускники першого (бакалаврського) рівня, мають право продовжити навчання за другим (магістерським) рівнем, а також здобувати додаткові кваліфікації у системі освіти дорослих.

У програмі також подається орієнтовна сфера працевлаштування випускників академії:

- заклади освіти, культури, мистецтва, культурні та креативні індустрії;

- освітньо-виховні заклади (загальноосвітні та спеціалізовані школи, дошкільні та професійно-освітні установи);

- установи, діяльність яких пов'язана з процесами управління в сфері культури, охорони пам'яток історії та культури;

- установи додаткової освіти: будинки культури, центри розвитку творчості дітей та юнацтва (науково-технічні, краєзнавчі, мистецькі);

- соціальні заклади охорони здоров'я (санаторно-курортні установи, реабілітаційні центри тощо);

- громадські та інші некомерційні організації, фонди, асоціації, що займаються вирішенням проблем збереження, вивчення культурної спадщини;

- організації, підприємства різних типів, що реалізують культурні послуги.

Підготовкою майбутніх культурологів опікується кафедра культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва.

Навчання на нашій кафедрі дає широку гуманітарну освіту, що охоплює: Історію світової та української культури, Основи культурології, Релігієзнавство та міфологію, Історію світової та української архітектури, Історію костюма, Основи музеєзнавства й екскурсознавства, Зарубіжну та українську художню культуру, Фольклор та етнографію, Прикладну культурологію, Філософію культури.

Крім того, протягом навчання здобувачі освіти отримують достатньо багатогранну підготовку, що сприяє творчому зростанню та дає необхідні знання й навички для фахової діяльності в якості керівника художнього гуртка при опануванні нормативних курсів, таких як: Композиція, Образотворче мистецтво з методикою навчання, Малюнок і живопис, Скульптура та пластична анатомія, Декоративно-прикладне мистецтво, Художня праця з методикою навчання Художньо-оформлювальна діяльність.

Наші студенти вивчають дисципліни, що готують до методико-організаційної роботи, а саме: Сценарне мистецтво в професійній діяльності, Історію та теорію дозвілля, Організацію культурно-дозвілєвої діяльності, Методику організації роботи у гуртках художньої творчості, Менеджмент закладів освіти та культури.

Серед найпопулярніших вибіркового курсів: Риторика і спічрайтинг, Світова та українська література, Фотографіка, Символ в культурі, Арт-

терапія. Нетрадиційні художні техніки, Історія театру та кіномистецтва, Семіотика культури, Музично-дозвіллевий розвиток (основи ритміки та вокалу).

Вивчення теорії, відповідно до навчального плану, супроводжується ретельно продуманими практиками, що розпочинаються з першого року навчання, практики: введення в спеціальність, з організації виховної діяльності, пленерна, музейно-екскурсійна, пробні гурткові заняття, з організації дозвіллевої діяльності дітей, фольклорно-етнографічна та переддипломна.

Таким чином, майбутні фахівці здобувають навички критичного й аналітичного мислення; відшліфовують вміння з написання текстів, ведення публічної комунікації; беруть участь у конференціях, проєктах, воркшопах, майстер-класах; вдосконалюють навички проєктного менеджменту в професійній галузі та роботи з цифровими ресурсами; мотивуються до участі у культурному житті академії, міста та країни (Агеєнко, Кісіль, Нікуленко, 2025).

З метою розширення професійного кругозору, викладачі кафедри запрошують для спілкування зі студентами практиків і роботодавців на відкриті лекції. Наші гості – висококласні фахівці – науковці, митці, педагоги. Вони ділилися реальним досвідом, що дозволило здобувачам вищої освіти побачити, як теоретичні знання застосовуються на практиці. Живе спілкування з авторитетними особистостями викликало мотиваційний підйом, стимулювало до саморозвитку, ініціативності, пошуку себе у професії.

Серед проблем, які потребують висвітлення, варто зазначити рейтингове оцінювання роботи викладачів кафедри, що пропонує кількісне вимірювання результатів їх професійної діяльності. Існуючий рейтинг не враховує студентські оцінки викладання, зокрема такі показники, як якість викладання, ступінь володіння методикою навчання, застосування сучасних технологій навчання, використання авторського навчально-методичного забезпечення тощо. (Зараз ці показники враховується тільки під час атестації викладачів, а не у річному рейтингу кафедри).

Проте саме студентський рейтинг, як вид оцінювання якості викладання, здобув поширення у практиці багатьох вищих навчальних закладів світу. Це зумовлено визнанням принципу студентоцентрованого навчання як одного з ключових Європейських принципів вдосконалення навчання і викладання (Ярошенко, 2022: 47).

Досліджуючи зарубіжний досвід студентського оцінювання діяльності викладачів, Ярошенко

О. Г. визначає такі індикатори, як от: «особистісні якості, володіння змістом навчальної дисципліни, комунікація зі студентами, професійна майстерність, технологія викладання, управління аудиторією» (Ярошенко, 2022: 48).

Аналізуючи вітчизняну практику студентських рейтингів діяльності науково-педагогічних працівників, Ольга Ярошенко наводить приклади критеріїв оцінки, «серед яких домінують: 1) чіткість і зрозумілість вимог (включаючи поточне та підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів); 2) достатність і доступність нових знань; 3) стиль спілкування зі студентами під час навчальних занять; 4) можливість позанавчального консультування з освітніх і дослідницьких питань; 5) викладацька майстерність/досконалість викладання і навчання» (Ярошенко, 2022: 48).

Студентські оцінки викладання (SET) надаватимуть науково-педагогічним працівникам можливість здійснювати рефлексію власних здобутків і недоліків у викладанні та навчанні, вживати заходи з підвищення кваліфікації, модернізації навчальних програм.

За статистикою, переважна більшість людей усього світу користується інтернетом, «із них 3,48 млрд є активними користувачами соціальних мереж. Це означає, що 81 % користувачів Інтернету користуються соціальними мережами» (Monteiro, Correia, Goncalves, 2019).

Найбільш активним користувачем соціальних мереж є молодь. Усвідомлюючи цей факт та враховуючи сучасні виклики щодо організації освітнього процесу в онлайн-режимі, для спілкування зі здобувачами освіти і випускниками, звертаємось до таких форм комунікації, як Facebook, Instagram, послуговуємось й іншими месенджерами; плануємо та проводимо ZOOM – зустрічі та онлайн конференції, використовуємо Google-форми для анкетування та тестування.

У процесі написання статті за проблемами та перспективами професійного розвитку та саморозвитку культурологів, також було проведене відповідне анкетування, учасниками якого стали випускники спеціальності 034 Культурологія. Крім звичайних тестових завдань, респондентам було запропоновано написати короткі нариси про свій професійний шлях.

Так, Чорномаз Вікторія – представниця першого випуску зазначила: «Навчання стало для мене одним із найяскравішим та найтеплішим періодом у житті. Я не лише здобувала знання, а й розкривала свої таланти, творила, мріяла та росла як особистість. Особливо цінним для мене був творчий підхід у навчанні – ми багато малювали,

організували Свята для школярів, працювали над культурологічними проектами, вчилися взаємодіяти з дітьми та дарувати їм радість. Кожен день був наповнений натхненням, емоціями та дружньою атмосферою.

Викладачі – справжні фахівці своєї справи, які підтримували нас і допомагали нам розкривати свій творчий потенціал.

Ще на третьому курсі я почала працювати за спеціальністю – і з того часу не уявляю себе в іншій сфері. Професія педагога-організатора стала для мене справжнім покликанням. Завдяки базі, яку дала мені ХГПА, я впевнено почала свій професійний шлях і продовжую ним йти до сьогодні.

Я дуже вдячна всім викладачам за знання, підтримку, розуміння та віру в мене. Щиро дякую академії за всі можливості, які вона мені дала, за теплі спогади, натхнення та незабутні роки навчання. З впевненістю рекомендую ХГПА всім, хто мріє про творчу, натхненну та важливу для суспільства професію. Тут вас навчать не лише працювати – тут вас навчать любити те, що ви робите!» – пише пані Вікторія.

Її одногрупник – Іван Лисенко, на даний час, викладач англійської мови, який щиро вірить у силу мови як інструмент порозуміння, особистого зростання та свободи.

Він стверджує: «Моя професійна діяльність охоплює роботу в онлайн-школах, корпоративне викладання, індивідуальні заняття з дорослими та дітьми, у тому числі з особливими освітніми потребами.

Протягом останніх років я викладав у таких організаціях, як Movna, A+, Think Global, Englishhouse, а зараз працюю у приватній сфері.

Мій підхід – це поєднання академічної гнучкості, щирої підтримки та сучасних технологій викладання.

Я отримав вищу освіту в Харківській гуманітарно-педагогічній академії, де здобув спеціальність культуролога та педагога-організатора. Ці роки дали мені не лише фахову базу, а й сформували мої головні ціннісні пріоритети: повагу до людської унікальності, етичність, емпатію та інтелектуальну допитливість. Саме в Академії я навчився створювати безпечно, дружнє та мотиваційне освітнє середовище, яке сьогодні втілюю у своїх заняттях.

Мої головні якості – доброзичливість, впевненість, адаптивність і сумлінність. Я легко знаходжу спільну мову з людьми різного віку та з різними потребами. Вірю у навчання через діалог, довіру та натхнення.

Я прагну працювати у середовищі, де цінується гнучкий графік, індивідуальний підхід до учня, можливість творчого розвитку і активне занурення у процес».

Перемот Анастасія, що у 2017 році вступила до Харківської гуманітарно-педагогічної академії на спеціальність «Культурологія» пригадує: «З першого курсу я була старостою групи та мала змогу стати головою факультету. Наші викладачі доклали чимало зусиль для мотивації та відкриття нових талантів в академії. Завдяки нашим педагогам було організовано багато різних заходів, як виховних так і розважальних – це був незабутній досвід!

На четвертому курсі я пішла працювати до школи і незабаром почала професійно зростати – від вчителя початкових класів – до заступника директора з навчально-виховної роботи. Своїм успіхам і досягненням я вдячна адміністрації та викладачам ХГПА, бо те, як вони вірили, допомагали мені й іншим студентам повірити в себе – це заслуговує великої вдячності. Навіть, незважаючи на складні часи «Covid-19», навчання проходило легко, цікаво та завжди на високому професійному рівні.

У 2022 році я закінчила свою освіту в цьому закладі, і відтоді завжди впевнено рекомендую своїм учням вступати до Харківської гуманітарно-педагогічної академії, бо це – місце, де тебе чекають, поважають і допомагають стати кращою версією себе!»

Привертають увагу відверті слова Катерини Радченко, що стверджує: «Моє життя після закінчення ХГПА – це шлях, наповнений натхненням, розвитком і вдячністю.

Я прийшла до академії у 2017 році на спеціальність «Культурологія». Тоді я ще не знала, ким хочу бути у майбутньому, але вже з перших днів навчання відчула підтримку викладачів. Їхня щира зацікавленість, любов до справи, людяність і віра в кожного студента допомогли мені знайти себе. Саме завдяки їм я по-справжньому захопилася педагогікою, почала мріяти про роботу з дітьми, і впевнено рухалася до цієї мети.

У 2020 році, ще продовжуючи навчання на бакалавраті, я почала працювати у комунальному закладі «Харківський лицей мистецтв № 133 Харківської міської ради» на посаді вихователя групи продовженого дня. Цей перший досвід роботи з дітьми став для мене дуже цінним. Я не обмежувалася лише прямими обов'язками – мені хотілося дати дітям більше: я проводила творчі майстер-класи, ми створювали різноманітні аплікації, малюнки, ліпили з пластиліну й солоного тіста, фантазували. Ця взаємодія наповнювала

мене натхненням – я бачила очі, які світяться від радості, і розуміла, що знайшла своє місце в житті.

Після отримання диплому бакалавра я вирішила не зупинятися та вступила до магістратури вже рідної академії одразу на дві спеціальності – «Початкова освіта» та «Менеджмент». Робота з дітьми та навчання поєднувалися дуже органічно – один досвід підкріплював інший. Але, на жаль, у 2022 році через початок повномасштабної війни я була змушена залишити улюблену роботу.

З вересня 2022 року я працюю у комунальному закладі «Харківський ліцей № 153 Харківської міської ради». Я прийшла сюди як класний керівник 1-Б класу – зараз це вже 4-Б. З першого дня я знала: творчість буде невіддільною частиною нашого навчання. Попри складні умови дистанційної освіти, ми продовжували творити – малювати, вирізати, ліпити, вигадувати. Це дуже непросте, адже навчатися через екран – це виклик і для вчителя, і для дитини. Але ми справлялися.

Сучасні діти потребують емоційного тепла, підтримки, радості – а творчість стала нашим містком до цієї безпеки й натхнення. Щасливі діти – це щасливий вчитель, і я щодня відчуваю, що працюю не дарма.

У 2023 році я завершила навчання в магістратурі. І хоча навчання закінчилося, моя подорож як педагога лише набирає обертів. У січні 2025 року на базі нашого ліцею відкрилася нова підземна школа – сучасний, безпечний освітній простір, де ми нарешті змогли бачитися з дітьми наживо, хоч і не щодня. Це була надзвичайно радісна подія для всіх – і для учнів, і для вчителів, і для батьків. Ми повернулися до наших улюблених занять, і з кожним новим завданням діти дедалі більше розкривали свій творчий потенціал.

За ці роки я багато навчилася – не лише як педагог, а як людина. І я завжди з вдячністю згадую Харківську гуманітарно-педагогічну академію – місце, де почалося моє професійне становлення, де я знайшла себе, друзів, наставників і мрію, яка стала реальністю. Завдяки академії я маю улюблену справу, якою живу щодня».

Висновки. Нами проаналізовано основні проблеми та перспективи професійного розвитку та саморозвитку культурологів, педагогів-організаторів культурно-дозвілєвої діяльності, керівників гуртків художньої творчості.

Формування креативних здібностей майбутніх фахівців у галузі культури та мистецтва має передбачати органічне поєднання пізнавальної та творчої діяльності. Суттєвою умовою професійного та творчого розвитку здобувачів освіти, майбутніх бакалаврів культурології є «побудова» креативного освітнього середовища. Доброзичлива атмосфера, взаємопідтримка, тактовність допомагатимуть створювати умови для творчості, сприятимуть гармонізації та самореалізації особистості. Активний, творчий підхід викладачів до організації освітнього процесу здобувачів освіти забезпечуватиме ґрунтовну фахову підготовку креативних фахівців.

З метою формування вмінь ефективно застосовувати здобуті знання у практичній та творчій діяльності, формування професійної компетентності, зазначаємо необхідність опанування культурологами сучасними освітніми технологіями, методами організації творчого пошуку, засобами навчання,

Сучасний ринок праці дедалі більше потребує фахівців, які здатні працювати на перетині дисциплін. Культуролог – це не лише про «культуру», а про розуміння соціальних процесів, комунікацій, ідентичностей. У світі, де гібридні професії стають нормою, культурологи можуть працювати як у творчих, так і в управлінських ролях.

Сьогодні культуролог – це не лише дослідник минулого і традицій, але й активний учасник формування майбутнього культури. Він має бути гнучким, відкритим до інновацій і готовим брати участь у міждисциплінарних проєктах. Незважаючи на виклики, культурологія отримує нові простори впливу, зокрема в медіа, освіті, політиці й цифровому середовищі.

Успіх сучасного культуролога залежить від його здатності адаптуватися до змін і залишатися носієм критичного мислення й ціннісної орієнтації. В умовах нової геополітики культурологи можуть долучатися до формування культурної політики держави, сприяти побудові іміджу країни через культуру.

За роки свого існування кафедра культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва підготувала чимало педагогів, які успішно працюють як в Україні, так і за її межами. Кожен із них впевнено буде професійну кар'єру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєнко Т., Кісіль М., Нікуленко С. Кафедра культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва. Success formula of the Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council: 105 years of experience of pedagogical skills: international collective monograph / edited by Н. Ponomarova, А. Kharkivska, L. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council. – Publishing house OKTAN PRINT s.r.o., 2025. С. 704–719.

2. Дубасенюк О. А. Теоретичні та прикладні аспекти креативної освіти майбутніх учителів. *Креативна педагогіка*: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2018. Вип. 13. С. 10–18. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/35762/1-18.pdf> (дата звернення: 15.07.2025).

3. Освітньо-професійна програма за спеціальністю 034 «Культурологія» Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради». URL: <http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/orp/2024/bacalavt/kulturologiya.pdf> (дата звернення: 14.07.2025).

4. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія / Ю. Скиба, О. Жабенко, О. Отич, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potentsial-univ_IVO-2022-99p.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

5. Чимбай Л. Л., Попкова Л. В. Підготовка фахівців із вищою освітою в умовах реформування галузі. *Освітня аналітика України*. 2024. № 3 (29). С. 98–113. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/8_Chymbay_Popkova_329_2024_98-113.pdf (дата звернення: 16.07.2025).

6. Ярошенко О. Г. Рейтингування студентами діяльності науково-педагогічних працівників як інструмент студентоцентрованого навчання. *Університети і лідерство*. 2022. № 1 (13). С. 46–54. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731727/2/180-Article%20Text-329-3-10-202208_20.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

7. European Principles for the Enhancement of Learning and Teaching=Європейські принципи вдосконалення навчання та викладання. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/yevropeiski_pryntsypy_vdoskonalennia_navchannya.pdf (дата звернення: 15.07.2025).

8. Monteiro I. P., Correia M. B., Goncalves C. B. R. Transforming a Company's Staffing Process: Implementing E-recruitment. *Journal of Spatial and Organizational Dynamics*. 2019. Vol. 7 (2). P. 144–157. URL: <https://www.jsod-cieo.net/journal/index.php/jsod/article/view/186/155> (дата звернення: 15.07.2025).

REFERENCES

1. Ageyenko T., Kisil M., Nikulenko S. (2025) Kafedra kulturolohichnykh dystsyplin ta obrazotvorchoho mystetstva. [Department of Cultural Studies and Fine Arts] Success formula of the Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council: 105 years of experience of pedagogical skills: international collective monograph / edited by H. Ponomarova, A. Kharkivska, L. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council. – Publishing house OKTAN PRINT s.r.o., R.r. 704–719. [in Czech Republic].

2. Dubaseniuk O.(2018) Teoretychni ta prykladni aspekty kreatyvnoyi osvity maybutnikh uchyteliv. [Theoretical and applied aspects of creative education of future teachers] *Kreatyvna pedahohika*: [nauk.-metod. zhurnal] / Akademiia mizhnarodnoho spivrobitnytstva z kreatyvnoi pedahohiky «Polissia». Zhytomyr. 13. 10–18. [in Ukrainian].

3. Osvitno-profesiina prohrama za spetsialnistiu 034 «Kulturolohiia» Komunalnoho zakladu «Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia» Kharkivskoi oblasnoi rady». (2024) [Educational and professional program in the specialty 034 «Culturology» of the Municipal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council]. [in Ukrainian].

4. Teoretychni osnovy i mekhanizmy rozvytku naukovo-pedahohichnoho potentsialu universytetiv Ukrainy u konteksti rozshyrennia instytutsiinoi avtonomii ta v umovakh voiennoho stanu: (2022) [Theoretical foundations and mechanisms for the development of the scientific and pedagogical potential of universities of Ukraine in the context of expanding institutional autonomy and under martial law]: *monohrafiia* / Yu. Skyba, O. Zhabenko, O. Otych, H. Chornoivan, O. Yaroshenko; za red. Yu. Skyby. Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 99 s. [in Ukrainian].

5. Chymbai L.L., Popkova L.V. (2024) Pidhotovka fakhivtsiv iz vyshchoiu osvitoiu v umovakh reformuvannia haluzi. [Training of specialists with higher education in the context of industry reform]. *Osvitnia analytika Ukrainy*. № 3 (29). S. 98–113. [in Ukrainian].

6. Yaroshenko O. H. (2022) Reitynhuvannia studentamy diialnosti naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv yak instrument studentotsentrovanooho navchannia. [Student rating of the activities of scientific and pedagogical workers as a tool for student-centered learning]. *Universytety i liderstvo*. № 1(13). S. 46–54. [in Ukrainian].

7. European Principles for the Enhancement of Learning and Teaching=Ievropeiski pryntsypy vdoskonalennia navchannia ta vykladannia. (2025) [European Principles for the Enhancement of Learning and Teaching]. [in Ukrainian].

8. Monteiro I. P., Correia M. B., Goncalves C. B. R. (2019) Transforming a Companys Staffing Process: Implementing E-recruitment. *Journal of Spatial and Organizational Dynamics*. Vol. 7 (2). P. 144–157.

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

